

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเกษตรเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศทางการเกษตรสูงกว่าสามแสนล้านบาท ต่อปี ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนอกจากใช้บริโภคภายในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งออก จำหน่ายนำเงินตราเข้าประเทศได้ไม่น้อยกว่าปีละ 2.89 แสนล้านบาทหรือประมาณร้อยละ 14 ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด นอกจากนี้ภาคการเกษตรยังเป็นแหล่งวัตถุดิบและตลาดสินค้าประเภทอุตสาหกรรม ที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากประชากรของประเทศไทยกว่าร้อยละ 54 อยู่ในภาคการเกษตร (<http://www.gov/cia/publications/factbook/country.htm#>) ดังนั้นการพัฒนาการเกษตรจึงมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เพราะประเทศไทยเริ่มต้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร รัฐบาลในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรตลอดมา แต่การพัฒนาในอดีต มักเป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรยังคงมีฐานะยากจน อาทิในปี 2526 ประชากรในภาคการเกษตรมีรายได้ 5,592 บาทต่อคน แต่ประชากรนอกภาคการเกษตรมีรายได้ถึง 40,851 บาทต่อคน มากกว่ารายได้ของประชากรในภาคการเกษตรถึง 7.3 เท่าตัว และในปี 2530 ประชากรในภาคการเกษตรมีรายได้ 5,727 บาทต่อคน ในขณะที่ประชากรนอกภาคการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยสูงขึ้นเป็น 52,272 บาทต่อคน สูงขึ้นกว่า 9 เท่าตัว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2535:26) นอกจากนี้มีรายได้ต่ำแล้ว เกษตรกรเกือบทุกคนครอบครัวมีภาระหนี้สินอยู่เป็นจำนวนมาก หนี้สินของเกษตรกรเป็นปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและเชื่อมโยงไปถึงการเมืองด้วย หนี้สินเกษตรกรมีแหล่งเงินกู้จาก ธ.ก.ส. สหกรณ์ สถาบันการเงินอื่น ๆ หน่วยงานของรัฐและนายทุน เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่สามารถหาแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินได้ เพราะระบบการให้เงินกู้จะพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรและหลักประกันเงินกู้เป็นหลัก เนื่องจากการให้เงินกู้ภาคการเกษตร มีอัตราเสี่ยงสูง อัตราดอกเบี้ยในภาคการเกษตรจึงสูงไปด้วย ถ้าธนาคารจะให้เงินกู้ภาคการเกษตรในอัตราดอกเบี้ยต่ำก็

เกิดปัญหาจะมีคนมากู้เงินแทนเกษตรกรมาก และทำให้สินเชื่อแก่เกษตรกรไม่ทั่วถึงถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจะมีการกระจายของสินเชื่อมากขึ้น แต่เกษตรกรก็ลำบากเพราะมีต้นทุนสูง หนี้สินของเกษตรกรเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนหมักหมมนับวันที่จะ รุนแรงมากขึ้น ปัญหาหนี้เกิดจากการดำรงชีพในช่วงที่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น และจากการประกอบอาชีพการเกษตรที่ไม่มั่นคง เนื่องจากดินฟ้าอากาศ ตลอดจนต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนที่จ่ายเป็นเงินก็เพิ่มขึ้น อาทิ ค่าแรงงาน ค่าปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น นอกจากนี้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ก็เป็นส่วนสำคัญ ซึ่งถ้ากู้จากสถาบันการเงินในระบบจะเสียดอกเบี้ย 12 – 15% ต่อปี แต่ถ้า กู้เงินนอกระบบดอกเบี้ยจะสูง ในอัตรามากกว่า 40% ต่อปี (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ 2533 :12) การใช้เงินกู้ของเกษตรกรก็มีส่วนสำคัญ เงินกู้จะใช้ได้ผลก็ต่อเมื่อนำไปลงทุนในการเพิ่มผลิตผล แต่เกษตรกรบางส่วนก็นำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน อาทิ ซื้อรถ ซื้อหอยเหล้า เป็นต้น เมื่อถึงเวลาชำระหนี้ เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้ และมีการหมุนเวียนกู้หนี้ใหม่มาใช้หนี้เก่า หนี้สินบางส่วนก็เกิดจากการดำเนินงานภายใต้โครงการ ของรัฐบาลที่ผิดพลาด การแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรจึงน่าจะเป็นนโยบายที่สำคัญของ รัฐบาล ทั้งนี้เพราะเกษตรกรไม่สามารถอาศัยสถาบันการเงินช่วยได้ นโยบายสินเชื่อการเกษตรของรัฐบาลต้องมีมาตรการพิเศษเฉพาะที่ และแบ่งระดับของเกษตรกรที่ต้องช่วยเหลือ นโยบายนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่าภาคชนบทเกษตรกรขาดแคลนเงินกู้เพราะกู้เงินจากธนาคารไม่ได้ ขาดหลักทรัพย์ที่จะจำนองจึงต้องกู้เงินนอกระบบซึ่งมีการขูดรีดดอกเบี้ยแพง ตลาดสินเชื่อไม่ใช่ตลาดผูกขาดแต่ผู้กู้ต้องพึ่งนายทุนคนเดิม เนื่องจากต้องรู้จักกันเป็นอย่างดี นายทุนจึงต้องยอมให้กู้ดอกเบี้ยนอกระบบในอัตราที่สูง เพราะการให้กู้เงินแก่เกษตรกรมีความเสี่ยงสูง เมื่อธนาคารในระบบมีเงินกู้ไม่พอเกษตรกรจึงต้องกู้เงินนอกระบบ นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องการให้กู้กับภาคเกษตร เพราะได้ดอกเบี้ยต่ำกว่าลูกค้าชั้นดีในภาคอุตสาหกรรมและนโยบายจำกัดธนาคารพาณิชย์ ทำให้ไม่มีการแข่งขันนโยบายสินเชื่อการเกษตรของรัฐก็ช่วยเกษตรกรที่มีฐานะดีเท่านั้น จากสภาพหนี้สินที่เกษตรกรประสบอยู่เป็นปัญหาผูกพันเรื้อรังไม่มีที่สิ้นสุด บางรายตั้งแต่เกิดมาต้องรับสภาพหนี้สินของบิดา มารดา บางรายมีหนี้สินจนไม่สามารถชำระได้ ทำให้ต้องอยู่ในวัฏจักรแห่งความยากจนตลอดไป ปัญหานี้สินของเกษตรกรจึงเป็นปัญหาสำคัญของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งรัดแก้ไข เพื่อที่จะทำให้เกษตรกรเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นนั้น หมายถึงประเทศไทยจะสามารถพัฒนาประเทศไปได้ โดยประชาชนในประเทศไม่มีความแตกต่างในฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตมาก

นัก ในอดีตที่ผ่านมาทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วย ชาวนาในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ความคิดนี้จึงระงับไป

วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวง พระคลังมหาสมบัติในปัจจุบันคือ กระทรวงการคลังได้เชิญ เซอร์ เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมัทราส ประเทศอินเดียเข้ามาสำรวจหาช่องทางช่วยเหลือชาวนา ได้เสนอว่าควรจัดตั้ง "ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ" ดำเนินการให้กู้ยืมแก่ราษฎร โดยมีที่ดินและหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพื่อป้องกันมิให้ชาวนาที่กู้ยืมเงินทอดทิ้งที่นาหลบหนีสิน ส่วนการควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บเงินกู้ ท่านได้แนะนำให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า "โคออปอเรทีฟ โซไซตี้" (Cooperative Society) โดยมีหลักการ การร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งคำนี้พระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้ทรงบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า "สมาคมสหกรณ์" จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ.2457 แต่ยังมีได้ดำเนินการอย่างไร จนกระทั่งในปี 2458 ได้มีการเปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ประกอบด้วยส่วนราชการ 3 ส่วน คือ การพาณิชย์ การสถิติพยากรณ์ และการสหกรณ์

การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์นี้ ก็เพื่อจะให้มิเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลอง จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นและพระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ขณะนั้นได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิตที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ในที่สุดก็ทรงเลือกแบบไรฟไฟเซนและทรงยืนยันไว้ในรายงานสหกรณ์ฉบับแรกว่า "เมื่อได้พิจารณาละเอียดแล้วได้ตกลงเลือกสหกรณ์ชนิดที่เรียกว่าไรฟไฟเซน ซึ่งเกิดขึ้นในเยอรมันก่อนและซึ่งมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจนผู้ประกอบกิจการย่อยๆเห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย" (<http://www.cpd.go.th>) จากการที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น "พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย" สำหรับรูปแบบของไรฟไฟเซนก็คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้สะดวกแก่การควบคุมท้องที่ที่ได้รับการพิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลกเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผู้คนไม่หนาแน่นและเป็นราษฎรที่เพิ่งอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการ

ช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งประกอบอาชีพการเกษตรให้ตั้งตัวได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการชักจูงราษฎรในจังหวัดอื่นที่มีผู้คนหนาแน่นให้อพยพมาในจังหวัดนี้ และเข้าทำประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มที่ ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก นับเป็นการเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้สินเชื่อของเกษตรกรโดยวิธีการสหกรณ์มาตลอด กล่าวคือ ได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการสหกรณ์ เมื่อ พ.ศ.2486 และจัดตั้งธนาคารสหกรณ์จังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2494 เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนสินเชื่อแก่เกษตรกร ต่อมา พ.ศ. 2509 รัฐบาลได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรขึ้นเพื่อเพิ่มความสามารถในการอำนวยความสะดวกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในด้านเงินกู้ที่ให้เกษตรกรโดยตรงและสถาบันเกษตรกร ผลของการที่รัฐบาลในสมัยต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญแก่สินเชื่อการเกษตรตลอดมา ทำให้สามารถแก้ปัญหาด้านหนี้สินของเกษตรกรได้ในระดับหนึ่งโดยสามารถลดสัดส่วนของหนี้สินนอกระบบลงจากร้อยละ 95 เหลือร้อยละ 50 - 60 ทำให้สามารถลดภาระในเรื่องอัตราดอกเบี้ยของเกษตรกรได้ (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ 2533 : 104) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับแรก (พ.ศ. 2504 - 2509) ถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทางการเกษตร โดยมีเป้าหมายในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับเกษตรกร เพื่อมุ่งหวังที่จะยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น ด้วยการกำหนดให้มีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร ปรับปรุงโครงสร้างตลาดการเกษตร รวมถึงการจัดหาแหล่งเงินกู้ให้เกษตรกรในรูปของสหกรณ์ โดยเน้นส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ทุกประเภทสนับสนุนการจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์ธุรกิจ โดยสหกรณ์ทุกประเภทรวมตัวกับทางราชการสนับสนุนในรูปของเงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยต่ำ การพัฒนางานสหกรณ์ในรูปเอนกประสงค์ ทำให้เกิดการก่อตั้ง สหกรณ์การเกษตรขึ้น สหกรณ์การเกษตรมีวิวัฒนาการมาจาก สหกรณ์หาทุนและสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรม รัฐบาลได้ควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกันเป็นสหกรณ์การเกษตร มีสมาชิกทั้งหมดเป็นเกษตรกรจัดตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมอาชีพและการครองชีพของสมาชิก การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ได้แก่ ธุรกิจเครดิต ธุรกิจซื้อ ธุรกิจขาย ธุรกิจบริการ เป็นต้น ธุรกิจเครดิตเป็นธุรกิจที่สำคัญของสหกรณ์การเกษตร โดยสหกรณ์จะดำเนินการให้เงินกู้ด้วยสินเชื่อระยะสั้นและสินเชื่อระยะปานกลาง สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจมี

ทั้งสิ้น 1,204 สหกรณ์ ในปี 2539,2540 และ 2541 ได้จ่ายเงินกู้รวมทั้งสิ้นตามลำดับ คือ 16,003.59 , 18,186.36 และ 15,102.83 ล้านบาทตสมลำดับ ปรากฏว่ามีดอกเบียค้าง 689.28 , 850.16 และ 1,277.28 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.31 , 4.67 และ 8.46 ตามลำดับ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ .รายงานสถิติต่าง ๆ ของสหกรณ์ .CD-ROM , 2541) จะเห็นได้ว่า สหกรณ์การเกษตรเริ่มมีปัญหาดอกเบียค้างเพิ่มมากขึ้นทุกปีในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา

ความสำคัญของปัญหา

จากรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัดในปี 2540 สหกรณ์ได้รับชำระหนี้จากสมาชิกร้อยละ 65.01 ปี 2541 ได้รับชำระหนี้จากสมาชิกร้อยละ 58.21 และในปี 2542 ได้รับ ชำระหนี้จากสมาชิกร้อยละ 48.09 โดยสมาชิกชำระดอกเบียได้เพียงร้อยละ 55.74 (สหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด 2542:20) จะเห็นได้ว่ายอดการชำระหนี้ต่ำลงตามลำดับ แม้แต่การชำระดอกเบียของสมาชิกควรจะชำระได้ร้อยละ 80 – 100 เพราะสหกรณ์ไม่ผ่อนผันการชำระดอกเบียให้กับสมาชิก และสมาชิกที่กู้เงินทุกคนในวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 มีนาคมของทุกปี จะต้องนำดอกเบียมาชำระทุกสัญญา จะเห็นได้ชัดเจนว่าสมาชิกไม่สามารถชำระต้นเงินกับสหกรณ์ได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ เป็นยอดชำระไม่ถึงครึ่งหนึ่งของต้นเงินทั้งหมดที่ถึงกำหนดชำระและเป็นอัตราส่วนการชำระเงินที่ลดลงทุกปี ในรอบ 3 ปี ถึงแม้ว่าผลทางด้านเศรษฐกิจทั่วไปจะตกต่ำ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นภาคธุรกิจ สถาบันการเงิน บริษัทอุตสาหกรรมต่าง ๆ ส่วนด้านการเกษตรอาจจะพออยู่ได้โดยเฉพาะในเขตอำเภอยางตลาด ซึ่งมี 15 ตำบล มีพื้นที่รับน้ำชลประทานถึง 9 ตำบล เกษตรกรโดยทั่วไป มีอาชีพเสริมในการเลี้ยงปลา กุ้งก้ามกราม และปลูกพืชผักตลอดปี เกษตรกรมีรายได้สูง แต่พบว่าการชำระหนี้ของสหกรณ์ไม่ดีขึ้นเลย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด ในรอบปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2543

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปสภาพทางเศรษฐกิจและการชำระค่างานของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชำระค่างานของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด
3. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการชำระค่างานของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด

สมมุติฐานการวิจัย

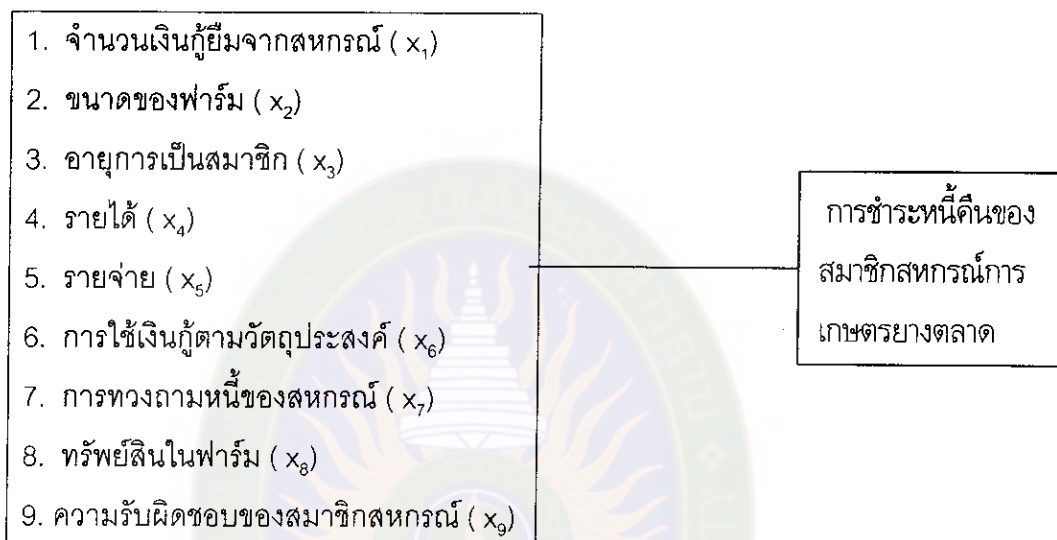
จากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวโดยละเอียดในบทที่ 2) ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่างานของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด มีดังต่อไปนี้

1. จำนวนเงินกู้ยืมจากสหกรณ์ (จันทร์ศรี สมวิลาศ 2536:74)
2. ขนาดของฟาร์ม (ขวัญใจ รัชชีสุริยะชัย 2530:1055)
3. อายุการเป็นสมาชิก
4. รายได้ (อรวรรณ กมล 2536:30)
5. รายจ่าย (อรวรรณ กมล 2536:30)
6. การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ (สุพัฒน์ อภัยไพบุลย์สุวรรณ 2529)
7. ระบบการทวงถามหนี้ของสหกรณ์ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทองและประยงค์ เนตยรักษ์ 2534:48)
8. มูลค่าทรัพย์สินในฟาร์ม
9. ความรับผิดชอบของสมาชิกสหกรณ์ (ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ 2526:76)

กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Frame Work)

ตัวแปรอิสระ (x)
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม (y)
(Dependent Variable)

ขอบเขตของการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยจากสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2543 ซึ่งเป็นวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ มีจำนวนสมาชิก 2,897 คน ที่มีหนี้ถึงกำหนดชำระคืน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเฉพาะพื้นที่ของสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด ถ้าจะนำผลการวิจัยไปอ้างอิงกับสหกรณ์อื่น ๆ ขอให้คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ลักษณะภูมิประเทศ ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน จารีตประเพณีของประชากรในพื้นที่ประกอบ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์จะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่

นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ทั่วไป

1. สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยสหกรณ์มีหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิตเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกซึ่งการวิจัยครั้งนี้หมายถึง สหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด
2. สินเชื่อหรือเงินกู้ หมายถึง เงินที่สมาชิกกู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด โดยมีสัญญาเงินกู้ที่ทำไว้กับสหกรณ์เป็นหลักฐาน
3. สินเชื่อการเกษตร หมายถึง เงินที่สมาชิกสหกรณ์กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำไปใช้ในการลงทุนทางการเกษตร เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น
4. สินเชื่อนอกระบบ หมายถึง เงินกู้ยืมจากพ่อค้า ญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีสินทรัพย์เพียงพอที่จะให้กู้ยืมในรูปของตัวเงิน
5. สินเชื่อในระบบ หมายถึง การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร ธกส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) ธนาคารพาณิชย์ ที่บริการสินเชื่อให้เกษตรกรโดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ
6. หลักประกัน หมายถึง หลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินโดยการจำนองค้ำประกันเงินกู้
7. สมาชิก หมายถึง สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด
8. ปีทางบัญชี หมายถึง ปีทางบัญชีของสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด โดยจะสิ้นสุดในวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี เช่น ในปีทางบัญชี 2542 หมายถึง ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2542 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2543

นิยามศัพท์ตัวแปร

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึง ความหมายของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งกล่าวถึง วิธีการวัดตัวแปรนั้น ๆ ดังคำนิยามต่อไปนี้

- ก. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

การชำระคืนสินเชื่อการเกษตร หมายถึง การคืนเงินที่ได้กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร ตามกำหนดเงื่อนไขหรือสัญญาที่ได้ตกลงกับสหกรณ์ วัดได้โดยดูจากเปอร์เซ็นต์ของการใช้คืนสินเชื่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเช่น เกษตรกรกู้เงิน	10,000 บาท
ชำระ	5,000 บาท
ค้างชำระ	5,000 บาท
อัตราการชำระคืน =	$\frac{10,000 - 5,000}{10,000} \times 100 = 50 \%$

ข. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร ประกอบด้วย 9 ตัวแปร ดังนี้

1. จำนวนเงินกู้ยืมจากสหกรณ์ หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกสหกรณ์กู้จากสหกรณ์รวมทั้งหมดทุกสัญญา
2. ขนาดของฟาร์ม หมายถึง เนื้อที่ถือครองทำการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตร วัดได้โดยดูจากเนื้อที่ถือครองเป็นจำนวนไร่ (ทั้งที่เป็นเจ้าของหรือเช่าผู้อื่นทำ)
3. อายุการเป็นสมาชิก หมายถึง ระยะเวลานับจากสมาชิกเริ่มสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์จนถึงปัจจุบัน
4. รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ทั้งหมดในครัวเรือนทั้งหมดของสมาชิกทั้งในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร ในรอบปีที่ผ่านมา (1 เม.ย. 42 - 31 มี.ค.43)
5. รายจ่าย หมายถึง จำนวนเงินรายจ่ายทั้งหมดในครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์ทั้งในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา (1 เม.ย. 42 - 31 มี.ค.43)
6. การใช้เงินกู้ตรงตามวัตถุประสงค์ หมายถึง การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของสมาชิก ที่ได้กำหนดไว้ว่าใช้เพื่อกิจการเกษตรเท่านั้นวัดได้โดย กำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ดังนี้

ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์	=	1	คะแนน
ใช้เงินกุนอกวัตถุประสงค์	=	0	คะแนน
7. การทวงถามหนี้ของสหกรณ์ หมายถึง จำนวนครั้งของการติดตามหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์โดย เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด วัดได้โดยดูจาก

ความถี่ของการทวงถามหนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่มีการทวงถาม	0	คะแนน
มีการทวงถาม.....1.....ครั้ง	...1.....	คะแนน
มีการทวงถาม.....2.....ครั้ง	...2.....	คะแนน เป็นต้น

8. มูลค่าทรัพย์สินในฟาร์ม หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน บ้าน ของมีค่าอื่น ๆ ที่สามารถประมาณราคาหรือมูลค่าของสินทรัพย์นั้นได้

9. ความรับผิดชอบของสมาชิกสหกรณ์ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างถูกต้อง เช่น การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม การออมทรัพย์ด้วยข้าวเปลือก การออมทรัพย์แบบสัจจะ การถือหุ้นประจำปี โดยนับจำนวนครั้งของการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เช่น เข้าร่วมประชุมกลุ่ม 3 ครั้ง ออมทรัพย์ด้วยข้าวเปลือก 1 ครั้ง รวมเป็น 4 ครั้ง เท่ากับ 4 คะแนน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปทางสภาพเศรษฐกิจและการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด
2. ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด
3. ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด ดำชำระคืนเงินกู้